

Međunarodna plaćanja

G l a v a XVII

O MEĐUNARODNIM PLAĆANJIMA UOPŠTE

294. Kratak pregled razvoja međunarodnih plaćanja u novijoj istoriji.

— Ranije je važno opšteprihvaćeno pravilo da se sva međunarodna plaćanja vrše u zlatu. Do Prvog svetskog rata, iako sa izvesnim kolebanjima, teško je bilo zamisliti međunarodno plaćanje bez zlata. Međutim, uoči Prvog svetskog rata mehanizam zlatnog važenja, kao apsolutno važeći sistem, bio je ozbiljno načet¹⁾. Sa svoje strane taj započeti proces Prvi svetski rat je još više ubrzao. Neposredno posle rata većina kapitalističkih zemalja pokušala je da stabilizuje svoje finansijske prilike, u prvom redu da ukloni posledice jakih inflacionističkih tendencija. Mnoge zemlje su uglavnom uspele da do 1929. godine izvrše stabilizaciju svojih valuta. Međutim, ovaj ekonomski proces se nije mogao zaustaviti. Zlatno važenje kao osnova međunarodnih plaćanja bilo je posledica slobodne međunarodne razmene i međunarodnog prometa uopšte odnosno postojanja sistema »slobodne trgovine«. Stoga je ovaj sistem mogao nesmetano da funkcioniše sve dok su zlatne rezerve pojedinih zemalja bile tolike da nisu ometale slobodan transfer roba i drugih ekonomskih vrednosti. Kada su se počele da pojavljuju znatnije razlike u razviku pojedinih zemalja i nepovoljna kretanja u spoljnotrgovinskoj razmeni »odliv zlata«, države su počele da intervenišu određenim zakonskim merama, finansijskim propisima. Činjenica je da je u toku Prvog svetskog rata i posle njega došlo do velikog priliva zlata u najrazvijeniju kapitalističku zemlju sveta Sjedinjene Američke Države i to je sa svoje strane još više pojačalo disproporciju u svetskoj privredi. Sukob između jačih i slabijih privreda, između privreda sa slabijim stepenom ekonomske razvijenosti i onih moćnijih, došao je do punog izražaja. Zemlje sa slabije razvijenom privredom više nisu mogle da posluju po sistemu zlatnog važenja. Taj sistem ih je dovodio u sve teži ekonomski položaj i u sve veću zavisnost od ekonomski razvijenih zemalja. Stoga se 30-ih godina